

KAROL KALISKÝ: ROK V DIVOČINE

Vydal ADIN s. r. o., Prešov, 2016, 216 s., ISBN 978-80-89540-76-1

KAROL KALISKÝ: A YEAR IN THE WILDERNESS

Peter URBAN

Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica
email: Peter.Urbán@umb.sk, urbanlutra@gmail.com.

Abstract

A new and unique photography book featuring 205 photographs and text from the mountain wilderness by Karol Kaliský, an enthusiastic film maker and photographer, who has spent hundreds of days in the middle of wilderness. The book is divided into 12 main chapters, capturing the changes of the seasons for 12 months in the mountainous countryside. All pictures were taken in the Tatra Mountains (especially in Tichá and Kôprová valleys and Belianske Tatras).

„Divoká príroda vždy bola a aj zostane nevyčerpatelným zdrojom inšpirácie. Ľudia sa odpradávna snažili nespútanú krásu a rozmanitosť voľnej prírody nejako uchopiť, zachytiť či popísať slovami. Napriek obrovskej snahe a nespočetnému množstvu publikácií z celého sveta sa to však doposiaľ nikomu uspokojivo nepodarilo.“

K. KALISKÝ: Predslov knihy Rok v divočine (2016)

V posledných rokoch akoby sa s farebnými obrazovými publikáciami o prírode roztrhlo vrece. Kamenné aj internetové kníhkupectvá a ďalší distribútori ponúkajú mnoho rozličných titulov. Zahraničných aj domácich. Líšia sa nielen témou, ktorú čitateľom približujú a jej spracovaním, formátom, rozsahom, ale tiež kvalitou. Myšlienkou. Silou výpovede. Posolstvom pre čitateľov.

Inak tomu nie je ani v prípade kníh o živočíchoch, ktoré sú mimoriadne atraktívne a preto pomerne často prezentované. Niektorí slovenskí autori sa vydali cestou kvantity na úkor kvality. Každoročne vychrlia aj niekoľko publikácií, v ktorých kombinujú fotografie s príbehmi. Častokrát to však nie sú autentické príbehy života vybraných druhov v prírode, ale skôr zážitky lovca záberov pri ich získavaní. Výrazne sa líšia tiež texty, dopĺňajúce fotografie. Nielen podaním, vyrozprávaním príbehu, ale najmä odbornosťou. Od beletristicky pútavých a príjemne „čítavých“ textov, až po snahu o encyklopedické poskytnutie množstva informácií (opäť) ani nie tak o prírode samotnej, ako o autorovom pobyte v nej. Niektoré sú odborne na vysokej úrovni, iné značne pokulhávací, a žiaľ, objavujú sa v nich rôzne nepresnosti a chyby.

Našťastie na druhej strane jestvujú autori, ktorí si nepotrebujú každý rok odškrtnúť vydanú publikáciu, ale dlhší čas, pomaličky, no systematicky, zhromažďujú množstvo cenného materiálu, aby ho, keď dozrie čas, pretavili do kvalitnej publikácie, v ktorej navyše približujú reálny svet prírody a divočiny. Hľadajú a poodhaľujú jej vzácne (možno aj menej známe) autentické príbehy a čitateľovi prinášajú svedectvo o tom, čo a ako sa v prírode deje.

Medzi knihy patriace do tejto kategórie, navyše po každej stránke zvládnuté na výbornú, sa celkom určite zaradila aj unikátna publikácia Karola Kaliského „Rok v divočine“. Jej autor je rodom, srdcom i pôsobením Lipták, vyštudovaný lesník, ktorý pôsobil v ochrane prírody (podieľal sa na projekte záchranu kamzíka vrchovského tatranského a pracoval na Správe Tatranského národného parku) a v súčasnosti pôsobí s kolegami a priateľmi v spoločnosti Arolla Film. Spoločnosť vznikla v roku 2009, aby prostredníctvom filmu Strážca divočiny a knihy Posledná pevnosť prispela k ochrane Tichej a Kôprovej doliny v Tatrách. Po ich úspechu, jej členovia (našťastie) pokračujú vo svojich aktivitách aj ďalej.

Preto aj Karol Kaliský okrem filmov Vlčie hory, Život v oblakoch a Nesmrteľný les prišiel na trh s publikáciou, v ktorej zhrnul časť z množstva kvalitných fotografií získaných počas 12 rokov pobytu v horskej prírode. Vyšla v závere roku 2016 a jej uvedenie do života sa uskutočnilo 18. novembra 2016 v Slovenskom múzeu ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši.

Kniha na 216 stranách približuje (toľkokrát stvárnenú a predsa večne inšpirujúcu) divokú prírodu Tatier a jej metamorfózy počas večného kolobehu dvanástich mesiacov. Preto je rozdelená do dvanástich hlavných kapitol: Január – Pod bielou perinou, Február – Krutá tvár zimy, Marec – Očakávanie jari, Apríl – Hoľniaky, Máj – Povodeň, Jún – Čas medvedej lásky, Júl – obdobie hojnosti, August – Limbový prales, September – Jelenia ruja, Október – Jesenné impresie, November – Kamzičia ruja a December – Mesiac pokoja. Dopĺňajú ich tri krátke kapitoly Predslov, Doslov a Poďakovanie.

Karol Kaliský autenticky prostredníctvom 205 kvalitných farebných fotografií predstavuje nielen dramatické striedanie sa štyroch ročných období a dvanástich mesiacov v atraktívnom, lež drsnom prostredí hôr, ale aj kolobeh dňa a noci. Panorámy horskej krajiny, či jej detaily a nenápadný (vzácný i pôvabný) mikrosvet v rýchlo sa meniacich svetelných podmienkach. Práve konfrontáciou svetla a tmy, či slnka a tieňa, často zvýrazňuje daný príbeh, zachytený objektívom v pravý čas a umelecky ho dotvára. Vhodne využíva tiež pôsobivé, miestami až mysteriózne hmly, prípadne kvapky dažďa, alebo rosy. Preto pri pohľade na jeho emotívne zábery čitateľ priam cíti zmeny, prebiehajúce v mimoriadne dynamickej prírode a reakcie rastlinného a živočíšneho sveta na ne. O autorovom vytríbenom vkuse svedčí aj výborná kompozícia fotiek a oku lahodiace zvýraznenie úžasnej farebnej pestrosti a premenlivosti podmanivého sveta horských organizmov.

V mnohých prípadoch ide o unikátne zábery, pretože Karol v knihe (rovnako ako je tomu vo filmoch, na ktorých sa podieľal) pootvoril dosiaľ stále privreté dvere poznania života v horskej divočine, o ktorom aj napriek množstvu výskumov, vedeckých článkov a ďalších informácií, toho ešte hodne nevieme. Verne zachytáva dianie v prírode. Nejde o narežírované zábery, pretože človek-fotograf tu zohral „len“ úlohu dokumentátora. A zachytil časť príbehov, ktoré si režíruje príroda sama. Vari len ten, kto sa po nej pohybuje s otvorenými očami a snaží sa porozumieť komplikovaným dejom, vzťahom a procesom, ktoré tam prebiehajú, si dokáže predstaviť desiatky a stovky hodín (dní a nocí), ktoré autor strávil v náročných podmienkach pri čakaní na dané momenty. Aj preto zrejme kniha nebude dlhý čas prekonaná.

Fotografie dotvára príjemný stručný text, približujúci dianie v prírode v jednotlivých mesiacoch.

Väčšina záberov pochádza z prostredia Tichej a Kôprovej doliny, ktoré sú celkom určite najdiskutovanejšími a najpolemickejšími slovenskými dolinami (pričom na tom, že tento unikátny horský komplex ostal zachovaný, a mnohé živočíšne druhy v nich nachádzajú vhodný priestor pre život, má obrovskú zásluhu práve Karol), resp. z Belianskych Tatier.

V tejto súvislosti sa priam natíska otázka, kedy (a či vôbec) bude mať každý z deviatich slovenských národných parkov takúto publikáciu?

Karol Kaliský nie je len výborným fotografom a filmárom. V prvom rade je ochranárom v tom pravom zmysle slova (pretože na Slovensku sa žiaľ, tento termín, uplatňuje skôr v ironickej, či hanlivej podobe, pričom väčšina z tých, ktorí ho takto ponímajú, ani poriadne nevie čo a o čom je vlastne ochrana prírody). Preto (na rozdiel od mnohých ďalších fotografov, u ktorých je vydávanie kníh ich hlavným „biznisom“) nie sú jeho fotografie, knihy a filmy nosným cieľom jeho aktivít. Predstavujú však (veľmi atraktívny a výborne zrealizovaný) prostriedok na to, aby upriamil pozornosť verejnosti na prírodu, živočíchy, toľkokrát diskutovanú (a mnohými dodnes nepochopenú) „divočinu“, či divokú prírodu a nevyhnutnú potrebu ich ochrany.

Preto Karolovi a jeho kolegom i priateľom úprimne držím palce, aby sa im aj naďalej darilo nielen pri dokumentácii a propagácii, ale aj pri ochrane a záchrane (najmä slovenskej) prírody. A teším sa na ďalšie pozoruhodné publikácie, filmy, ich prezentácie a besedy...